

ULUSLARARASI SİYANÜR YÖNETİM ENSTİTÜSÜ

ULUSLARARASI SİYANÜR YÖNETİM KODU

DENETÇİ KRİTERLERİ

ARALIK 2022

ULUSLARARASI SİYANÜR YÖNETİM ENSTİTÜSÜ
1400 I Street, NW, Suite 550, Washington, DC 20005, ABD
Tel +1.202.495.4020 | Faks +1.202.835.0155 | E-posta info@cyanidecode.org | Web CYANIDECODE.ORG

DENETÇİ KRİTERLERİ

İçindekiler

GİRİŞ	1
DENETÇİ KRİTERLERİ	1
1. Baş Denetçi	1
A. Deneyim	1
B. Baş Denetçinin Sertifikasyonu	2
2. Teknik Uzman Denetçileri ve Denetçiler	3
A. Teknik Deneyim	3
B. Denetim Deneyimi	4
3. Çıkar Çatışması	4
A. Yasak 1	4
B. Yasak 2	5
C. Yasak 3	5
D. Yasak 4	5

DENETÇİ KRİTERLERİ

Uluslararası Siyanür Yönetim Kodu (bundan böyle "Kod" veya "Siyanür Kodu" olarak anılacaktır), işbu belge ve www.cyanidecode.org web sitesinde atıfta bulunulan diğer belge ve bilgi kaynaklarının güvenilir olduğuna ve bunları hazırlayan taraflarca makul surette temin edilebilen bilgilere dayalı olarak iyi niyet çerçevesinde üretildiklerine inanılmaktadır. Ancak, söz konusu diğer belgelerin veya bilgi kaynaklarının doğruluğu ya da eksiksizliği konusunda herhangi bir garanti verilmemektedir. Kodun, kullanılan ek belgelerin veya başvuru kaynaklarının uygulanması bakımından; siyanürleme yöntemiyle cevherden altın veya gümüş üretimi yapılan herhangi bir sahada tehlikeli durumların, kazaların, olayların meydana gelmesinin ya da çalışanların ve/veya halkın yaralanmasının önlenmesine dair hiçbir garanti verilmemektedir. Kod ile uyumluluk sağlamak ulusal, merkezi veya yerel yönetimlerce uygulanan herhangi bir kanun, yasa, yönetmelik veya tüzüğün şartlarının veya burada ele alınan konularla ilgili diğer gerekliliklerin yerine geçme, bunlara aykırılık teşkil etme veya bunları diğer herhangi bir şekilde değiştirme amacını taşımadığı gibi, bu yönde bir sonuç doğurmaz. Koda uygun biçimde hareket etmek tamamen gönüllülük esasına dayalı olup; imzacılar, destekleyiciler veya diğer taraflarla ilgili olarak hukuken bağlayıcı herhangi bir yükümlülük veya hak doğurma, oluşturma veya tanıma amacını taşımaz ve bu yönde bir sonuç doğurmaz.

DENETÇİ KRİTERLERİ

GİRİŞ

Uluslararası Siyanür Yönetim Kodu ("Kod" veya "Siyanür Kodu") ile uyumluluk durumu, bağımsız üçüncü taraflarca yapılan denetimler yoluyla tespit edilir. Uyumluluğa dair kararların güvenilir ve desteklenebilir olması için, denetçinin/denetçilerin denetimi profesyonel bir anlayış içerisinde yürütmesi, denetime konu olan işletme türü (maden işletmesi, siyanür üretim tesisi, siyanür nakliye işletmesi gibi) hakkında bilgi sahibi olması, denetim usulleri konusunda deneyimli olması ve denetime tabi tutulan işletmeyle herhangi bir çıkar çatışması içinde bulunmaması hayati önem taşır. Aşağıda ele alınan kriterler, Kod denetleyicilerinin bu kriterleri karşılamaını sağlamak amacıyla tasarlanmıştır.

Denetim hizmeti almak üzere sözleşme yapan her işletme, seçilen denetçinin/denetçilerin bu kriterleri karşılamaını sağlamakla sorumludur. Her denetçi, ilgili kriterleri sağladığını göstermek üzere *Denetçi Kimlik Bilgileri Formunda* talep edilen bilgileri sunmalıdır. Denetçi Kimlik Bilgileri Formu, sertifikalandırılan her işletme için Özet Denetim Raporu ile birlikte ibraz edilir ve Siyanür Kodu web sitesinde yayınlanarak kamuoyunun bilgisine sunulur.

DENETÇİ KRİTERLERİ

Siyanür Kodu Sertifikalandırma Denetimi, Uluslararası Siyanür Yönetim Enstitüsü (ICMI) tarafından belirlenen "**Baş Denetçi**" kriterlerini sağlayan bir denetçi liderliğinde yürütülmelidir. Denetime tabi tutulan işletme türü için ICMI tarafından belirlenen "**Teknik Uzman Denetçi**" kriterlerini sağlayan bir denetçi de denetime katılmalıdır. Denetim ekibinde yer alan diğer tüm üyeler, asgari olarak "**Denetçi**" kriterlerini sağlamalıdır.

ICMI, asgari denetçi sayısı bakımından herhangi bir mecburiyet uygulamamaktadır. Bir işletmenin Siyanür Kodu Sertifikalandırma Denetiminin tek bir denetçi tarafından yapılmasını tercih etmesi halinde, söz konusu denetçi ilgili kriterlerin tamamını sağlamalıdır.

1. Baş Denetçi

A. Deneyim

Baş Denetçi, Kod Sertifikalandırma Denetimini yapmadan önceki yedi yıl içerisinde çevre, sağlık veya emniyet alanında en az üç adet denetim düzenlemiş ve/veya yönetmiş olmalıdır.

İrdeleme:

Baş Denetçi, denetim ekibi üyelerini yönetmek ve işletmenin Kod ile uyumluluk durumuna ilişkin kararların kanıta dayalı denetim bulgularıyla desteklenmesini sağlamak için gereken denetleme becerisine, bilgiye ve liderlik yeteneğine sahip olmalıdır. Baş Denetçi, denetim ekibinin diğer üyelerinin sağlamaı gereken asgari deneyimden farklı olarak, resmiyet düzeyi daha düşük inceleme, teftiş veya değerlendirmelerden ziyade çevre, sağlık veya emniyet alanlarında gerçekleştirilen resmi denetimlerde liderlik deneyimi kazanmış olmalıdır. Resmi denetim; çevre, sağlık veya emniyet alanında denetime konu faaliyetlerin, olayların, koşulların, yönetim sistemlerinin veya bu konulardaki bilgilerin ilgili dâhili veya harici yönergelere, şartlara ya da kriterlere uygun olup olmadığının belirlenmesi amacıyla yönelik kanıtların tarafsız bir

DENETÇİ KRİTERLERİ

şekilde elde edilerek değerlendirilmesini kapsayan sistematik ve belgeye dayalı bir doğrulama sürecidir. Bu denetimlerde çevre, sağlık ve/veya emniyet yönetim sistemlerinin yanı sıra, genel kabul gören prosedürlerin sahada uygulanma durumunun değerlendirilmesine yönelik ayrıntılı bir denetim protokolü veya soru formu kullanılmış olmalı; denetim kapsamında saha ziyareti yapılarak belge ve kayıtlar gözden geçirilmiş ve saha personeli ile mülakatlar yapılmış olmalıdır. Denetim sonucunda, denetim bulgularını içeren yazılı bir rapor hazırlanmış olmalıdır. Böyle bir denetimi tek başına gerçekleştirmiş olan bir denetçi, denetim ekibi olmamasına rağmen Baş Denetçi addedilir.

B. Baş Denetçinin Sertifikasyonu

Baş Denetçi, özerk bir meslek örgütü tarafından profesyonel çevre, sağlık veya emniyet denetçisi olarak sertifikalandırılmış olmalıdır. Başka bir alanda profesyonel denetçi sertifikası sahibi olmak, ancak söz konusu sertifikasyonun Kod kapsamına giren denetimlerle ilintili olması ve denetçinin çevre, sağlık veya emniyet konularındaki bilgisini ispat edebilmesi halinde kabul edilebilir.

İrdeleme:

Denetimin eksiksiz ve profesyonel bir şekilde yürütülmesi ile işletmenin Kod ile uyumluluk içinde olup olmadığına dair kesin kararın verilmesi konusundaki nihai sorumluluk Baş Denetçiye aittir. Bu nedenle, Baş Denetçi, denetim ilkelerine ilişkin bilgi ve kavrayışının yanı sıra, mesleki görevlerini etik bir çerçevede yürütmeye olan bağlılığını da ispat etmelidir.

Baş Denetçinin bu standartları karşıladığından emin olmak amacıyla, özerk bir meslek örgütü tarafından profesyonel denetçi olarak sertifikalandırılmış olması şartı aranmaktadır. Böyle bir sertifikasyon, Baş Denetçinin tutum ve davranışlarının hem teknik hem de etik yönden sürekli olarak denetime ve değerlendirmeye tabi tutulmasını, standart altı veya etik dışı davranış halinde mesleki sertifikasının iptaline kadar varan disiplin yaptırımlarının uygulanmasını sağlamaktadır.

Giriş seviyesi veya geçici seviye dışındaki herhangi bir sınıf ya da seviyede çevre, sağlık veya emniyet denetçisi ya da çevre, sağlık veya emniyet yönetim sistemleri denetçisi olarak sertifikasyon sağlanmalıdır. Diğer profesyonel denetçi sertifikası türlerinden birine sahip denetçiler, ancak almış oldukları denetçi eğitiminin ve sahip oldukları yeterliliklerin Kod kapsamına giren denetimlerle ilintili olması ve çevre, sağlık veya emniyet konularındaki eğitim veya deneyimlerini ispat edebilmeleri halinde kabul edilebilir. Özel olarak denetimle ilgili olmayan sertifikalar kabul edilmez. Baş Denetçi olarak sertifikalandırılmış olma şartı aranmaz, zira, Kod uyarınca Baş Denetçinin bu bağlamda belirtilen düzeyde deneyime sahip olması gerekli kılınmaktadır.

Gereken sertifikalar, aşağıda belirtilen özellikleri taşıyan bir meslek örgütü tarafından düzenlenmiş olmalıdır:

- Sertifikalı profesyonel denetçilerin uymakla yükümlü olduğu Mesleki Ahlâk Kuralları;
- Denetçinin denetim yaparken etik dışı veya meslek kurallarına aykırı davranışlarda bulunduğu tespit edilmesi halinde sertifikasının iptal edilmesine imkân sağlayan bir mekanizma;

DENETÇİ KRİTERLERİ

- c) İlk sertifikasyon için belirli eğitim, deneyim veya uzmanlık şartlarının aranması; ve
- d) Sürekli mesleki gelişim veya eğitime ilişkin şartların uygulanması.

Kabul edilebilir meslek örgütlerine örnek olarak, bunlarla sınırlı olmamak üzere aşağıdakiler sayılabilir:

- a) Küresel ÇSG Akreditasyon Kurulu
- b) Kanada Çevresel Sertifikasyon Onay Kurulu
- c) Çevresel Yönetim ve Değerlendirme Enstitüsü
- d) Yeminli Kalite Enstitüsü/Uluslararası Sertifikalı Denetçiler Kaydı
- e) Ulusal Çevre Uzmanları Birliği
- f) Exemplar Global
- g) Güney Afrika Denetçiler ve Eğitim Sertifikasyon Derneği

2. Teknik Uzman Denetçileri ve Denetçiler

A. Teknik Deneyim

Teknik Uzman Denetçi, denetime konu olan işletme türü (maden işletmesi, nakliye işletmesi veya üretim tesisi gibi) ile ilgili olarak asgari yedi yıllık deneyim sahibi olmalıdır.

Denetçi, denetime konu olan işletme türü ile ilgili olarak asgari üç yıllık deneyim sahibi olmalıdır.

İrdeleme:

Bu şartın amacı, hem Teknik Uzman Denetçilerin hem de Denetçilerin denetime konu işletme türündeki standart faaliyetler hakkında bilgi sahibi kişiler olmasını sağlamaktır. Maden işletmelerinde görev yapacak Teknik Uzman Denetçilerin ve Denetçilerin siyanürleme teknikleri kullanılan altın veya gümüş madenlerinde reaktif maddenin kullanılması, üretim faaliyetleri ve atık yönetimi gibi alanlarda deneyim sahibi olmaları gerekir. Siyanür üretim tesislerinde görev yapacak Teknik Uzman Denetçilerin ve Denetçilerin özel olarak siyanür üretimi konusunda deneyimli olmaları şart olmamakla beraber, kimyasal madde üretim ve kullanma tesisleri ile ilgili deneyim ve bilgi sahibi olmaları gerekir. Siyanür nakliye işletmelerinde görev yapacak Teknik Uzman Denetçilerin ve Denetçilerin özel olarak siyanürün taşınması konusunda deneyimli olmaları şart olmamakla beraber, tehlikeli maddelerin nakliyesiyle ilgili deneyim ve bilgi sahibi olmaları gerekir.

Teknik Uzman Denetçi ve Denetçi deneyimi ve uzmanlığı, siyanürleme tesisi, kimyasal üretim tesisi veya nakliye şirketi gibi işletmelerde ya da o sektörle ilgili sağlık, emniyet veya çevre yönetimi alanında kazanılmış olabilir. Teknik Uzman Denetçi veya Denetçi, denetime konu olan faaliyet türü ile iştigal eden bir şirkette çalışan olarak, o sektörde danışmanlık yaparak, o sektörle ilgili düzenlemelerin yapılmasından sorumlu bir devlet memuru olarak ya da o sektör için denetim hizmetleri veren bir denetçi olarak deneyim kazanmış olabilir.

Teknik Uzman Denetçiler ve Denetçiler; danışman, düzenleyici veya denetçi olarak görev yaptıkları süreyi—bu sürenin en az yüzde 20'sinde denetime konu olan işletme türüyle ilgili olarak çalıştıklarını kanıtlamaları kaydıyla—madencilik, siyanür üretimi veya siyanür nakliyesi sektörlerinde doğrudan istihdam yoluyla çalıştıkları süreye sayabilirler.

DENETÇİ KRİTERLERİ

B. Denetim Deneyimi

Teknik Uzman Denetçiler ve **Denetçiler** Kod Sertifikalandırma Denetiminden önceki yedi yıl içerisinde en az üç çevre, emniyet ve/veya sağlık denetimine, değerlendirmesine, teftişine veya incelemesine katılmış olmalıdır.

İrdeleme:

Denetçiler bir sahayı teftiş etme, belgeleri gözden geçirme, personelle mülakat yapma ve ilgili kanıtları değerlendirerek Kod ile uyumluluğa dair karara varma kapasitesine sahip olmalıdır. Bu nedenle Denetçiler çevre, emniyet ve/veya sağlık alanlarında inceleme yapılması konusunda deneyimli olmalıdır. Söz konusu deneyim çevre, emniyet veya sağlık alanlarında yapılan değerlendirmeler, teftişler veya incelemeleri kapsadığı gibi—belirli dâhili veya harici yönergelere veya şartlara dayalı olarak yapılmış olması ve bir saha teftişinin yanı sıra işletmenin çevre, emniyet ve/veya sağlık yönetim sistemlerinin sahada uygulanma durumuna ilişkin bir değerlendirmeyi de içermesi kaydıyla—resmi denetimleri de kapsamaktadır.

Bahse konu incelemelerin deneyim olarak sayılması için siyanür kullanımını kapsamaması veya denetime tabi tutulacak olan sektör için yapılmış olması şart değildir. İlgili sınai faaliyetin denetime tabi tutulacak olan faaliyet türü ile ilintili olması kaydıyla, herhangi bir sınai faaliyet için yapılan çevre, emniyet ve/veya sağlık incelemelerinde kazanılmış olan deneyim uygun/yeterlidir. Örneğin, bir baz metal madeni veya kimyasal madde üretim tesisi için yapılmış olan bir çevresel uyum incelemesi, bir altın veya gümüş madenin Siyanür Kodu ile uyumluluk yönünden denetlenmesi bakımından denetim deneyimi olarak sayılabilir.

3. Çıkar Çatışması

Siyanür Kodu Sertifikalandırma Denetimi yapan denetim ekibinin tüm üyeleri aşağıda belirtilen yasaklara tabidir.

A. Yasak 1

Hiçbir denetçi, bir işletmede kendi firmasının birincil sorumluluğu altında tasarlanan ya da geliştirilen bir siyanür yönetimi sisteminin herhangi bir bölümünü denetleyemez.

İrdeleme:

Denetçiler kendi çalışmalarını veya iş arkadaşlarının çalışmalarını inceleyemez ve değerlendiremez. Denetçinin ya da denetçinin firmasının işletmeye ait siyanür yönetimi sisteminin belirli bir bölümünün hazırlanmasından (örn. işletmenin yığın liçi tesisinin tasarlanması, su dengesi modelinin geliştirilmesi, Acil Müdahale Planının hazırlanması gibi) sorumlu olduğu hallerde, denetimin o bölümle ilgili değerlendirmeleri kapsayan kısmı, yönetim sisteminin o bölümünü hazırlayan firmayla ilintili olmayan başka bir denetim ekibi üyesi (örn. Bağımsız Denetçi) tarafından yapılmalıdır. Öte yandan, bu gereklilik, daha önceden işletme için Kod Sertifikalandırma Denetimleri, ara denetimler veya sair denetimler, incelemeler, değerlendirmeler ya da eksiklik analizleri yapmış olan ve tespit edilen eksikliklerin giderilmesine yönelik eylem planlarının hazırlanmasına destek sağlamış olan bir denetçinin, işletme için Kod Sertifikalandırma Denetimi yapmasına engel teşkil etmez.

DENETÇİ KRİTERLERİ

B. Yasak 2

Hiçbir denetçi, bir işletme için arka arkaya ikiden fazla Kod Sertifikalandırma Denetimi yapamaz. Hiçbir denetim firması, bir işletme için arka arkaya üçten fazla Kod Sertifikalandırma Denetimi yapamaz. Bu sınırlamaların amacı bakımından, İşletmeye Geçiş Öncesi Kod Sertifikalandırma Denetimleri, Kod Sertifikalandırma Denetimi olarak sayılır.

İrdeleme:

Denetçiler, bir işletme için arka arkaya en fazla iki Kod Sertifikalandırma Denetimi yapabilir. Denetim firmaları, bir işletme için arka arkaya en fazla üç Kod Sertifikalandırma Denetimi yapabilir. Bu sınırlamaların amacı bakımından, İşletmeye Geçiş Öncesi Kod Sertifikalandırma Denetimleri, Kod Sertifikalandırma Denetimi olarak değerlendirilir. İncelemeler, değerlendirmeler ve boşluk analizleri bu sınırlamalara tabi değildir. Bir işletmenin temel uyumluluk veya uyumsuzluk içinde olduğunun tespit edilmesinin ardından Düzeltici Eylem Planını uyguladığını doğrulamak için yapılan takip denetimi veya sair faaliyetler ayrı birer denetim olarak değil, ilgili denetimin bir parçası olarak değerlendirilir.

Bu sınırlamalar, işletmenin mülkiyet yapısına bakılmaksızın uygulanır. İşletmenin mülkiyet yapısındaki değişikliklerin bu sınırlamalara etkisi yoktur. Öte yandan, bir denetçi, belirli bir işletme için arka arkaya ikiden fazla denetim yapmamak kaydıyla, mülkiyeti aynı kişiye ait olan başka işletmeler için Kod Sertifikalandırma Denetimi yapabilir. Benzer şekilde, bir denetim firması, belirli bir işletme için arka arkaya üçten fazla denetim yapmamak kaydıyla, mülkiyeti aynı kişiye ait olan başka işletmeler için Kod Sertifikalandırma Denetimi yapabilir.

C. Yasak 3

Hiçbir denetçi, imzacı bir firmanın mevcut çalışanı olamaz ve hiçbir denetçi Kod Sertifikalandırma Denetiminin yapılmasından önceki bir yıl içinde denetime konu işletmenin veya onun ana kuruluşunun çalışanı olarak görev yapmış olamaz.

İrdeleme:

Bu şartın amacı, bir işletmenin veya o işletmenin ana kuruluşunun veya başka bir imzacı işletmenin çalışanlarından birinin o işletmeyi veya işletmenin ana kuruluşuna bağlı diğer herhangi bir işletmeyi denetlemesini önlemektir.

D. Yasak 4

Kod Sertifikalandırma Denetiminin yapılmasından önceki beş yıllık dönemin ortalaması dikkate alındığında, hiçbir denetçi veya denetim firması gelirinin yüzde 30'dan fazlasını denetime konu işletmeden veya o işletmenin ana kuruluşundan ve bağlı kuruluşlarından elde etmiş olamaz.

İrdeleme:

Buradaki yüzde 30 oranı denetçinin veya denetim firmasının toplam geliri üzerinden hesaplanır ve denetçiyi istihdam eden birimin ya da bölgesel teşekkülün geliri ile sınırlı değildir. Her türlü sağlık, emniyet veya çevre değerlendirmesi, incelemesi, teftişi, denetimi, Kod Sertifikalandırma Denetimi, ön denetim veya boşluk analizinden elde edilen gelirler bu yasağın kapsamına dâhil değildir. Ayrıca, bu tür inceleme çalışmalarında tespit edilen eksikliklerin giderilmesine yönelik eylem planlarının hazırlanmasından elde edilen gelirler de bu bağlamda kapsam dışıdır. Öte

DENETÇİ KRİTERLERİ

yandan, bir işletmenin siyanür yönetim sistemine veya programına ya da siyanür yönetimiyle ilintili olmayan faaliyetlerine ait tasarım, plan, prosedür veya sair unsurların hazırlanmasından elde edilen gelirler izin verilen yüzde 30 oranına dahildir.

Kod Sertifikalandırma Denetiminin yapılmasından önceki beş yıllık dönemde denetime konu firma veya o firmanın ana kuruluşu veya ana kuruluşuna ait bağlı kuruluşlarından biri tarafından istihdam edilmiş olan bireysel denetçiler için, bahse konu teşebbüslerden elde edilen gelirin oranının hesaplanmasında dikkate alınacak süre, istihdamın sona ermesinin ardından geçen süreye kısaltılır.

